MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA ”VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD - ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL: ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL: *ISTORIE*

VALORI ALE CULTURII POPULARE DIN SUBZONA MARA-COSĂU, MARAMUREȘUL ISTORIC, ÎN CONTEXTUL MUZEOGRAFIC SPECIALIZAT

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT,

Prof. Univ. Dr. IOAN OPRIȘ

DOCTORAND,

BÎRTA MIRELA ANA (BARZ)

TÂRGOVIȘTE

2019

CUPRINS

ARGUMENT **5**

CAPITOLUL I. CADRUL NATURAL GEOGRAFIC **9**

I.1 Așezare **9**

I.2. Relieful **10**

I.3. Clima **12**

I.4. Hidrografia **12**

I.5. Solurile **14**

I.6. Flora **14**

I.7. Fauna **15**

I.8. Rezervațiile naturale **15**

I.9. Căile de comunicație **17**

CAPITOLUL II. ISTORIA SUBZONEI ÎN CONTEXTUL ISTORIEI MARAMUREȘULUI ȘI A POPORULUI ROMÂN **20**

II.1. Principalele aspecte ale istoriei **20**

II.2. Vechimea așezărilor – evoluția istorică **37**

II.3. Economia **47**

II.4. Societatea, nobilimea, instituția neamului **59**

II.5. Școala **67**

II.6. Biserica **74**

CAPITOLUL III. PATRIMONIUL ETNOGRAFIC AL SUBZONEI MARA – COSĂU, MARAMUREȘUL ISTORIC **85**

III.1. Așezările **85**

III.2. Ocupațiile **98**

III.3. Meșteșugurile sătești **111**

III.4. Gospodăria tradițională **121**

III.5. Arhitectura tradițională **127**

III.6. Instalațiile tehnice țărănești **133**

III.7. Monumentele de arhitectură **138**

III.8. Portul popular **166**

III.9. Obiceiurile **176**

III.10. Tradițiile durabile **204**

CAPITOLUL IV. DISOLUȚIA VALORILOR TRADIȚIONALE ÎN SUBZONA MARA – COSĂU DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI **208**
CAPITOLUL V. VALORIFICARE MUZEALĂ ÎN SUBZONA MARA – COSĂU **238**
V.1. Definirea conceptelor **239**
V.2. Scurt istoric al muzeelor sighetene. Muzeul Maramureșan din Sighetu Marmației. Etape, concepții **242**
V.3. Monumente de arhitectură vernaculară din subzona Mara – Cosău restaurate în muzeele în aer liber din România **264**
V.4. Monumente de arhitectură vernaculară din subzona Mara – Cosău restaurate în Muzeul satului maramureșean din Sighetu Marmației **276**
V.5. Muzeele sătești, muzeele școlare și colecțiile particulare – depozite de patrimoniu și memorie culturală **294**
V.6. Monumente de arhitectură populară valorificate în scop turistic **298**
V.7. Conservări „in situ” **301**
V.7.1. STUDIU DE CAZ: Casa LAZĂR din Giulești, Valea Marei **302**
CAPITOLULUI VI. VALORIFICAREA PATRIMONIULUI CULTURAL **309**
VI.1. Valorificarea patrimoniului Muzeului Maramureșean din Sighetu Marmației – Secția de Etnografie **309**
VI.2. Proiecte de educație muzeală **321**
VI.3. Muzeul online **327**
CONCLUZII **330**
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ **337**
LISTA FIGURILOR, TABELELOR, GRAFICELOR **351**
ANEXE **353**

Cuvinte cheie: Maramureș, Mara, Cosău, arhitectură, poarta maramureșeană, port popular, obiceiuri, tradiții, disoluție, valori culturale, muzeu, valorificare

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Subzona Mara - Cosău este pentru Maramureș ce-i Maramureșul pentru Țară: parte și întreg totodată.

Maramureș... De ce Maramureș? Iar Maramureș?

De ce Maramureșul? În anul 1933, Găvrilă Mihalyi își începea rândurile într-una din lucrările sale astfel: ”*Maramureșul este la modă. Aproape zilnic putem citi în ziare sau auzi în conferințe vorbindu-se despre Maramureș*”[1]. Iată că în mileniul III, nimic nu s-a schimbat, iar Maramureșul reprezintă încă o sursă inepuizabilă de cercetare pentru numeroși cercetători din diferite domenii.

Motivaţia alegerii acestei teme ”*Valori ale culturii populare din subzona Mara – Cosău în contextul muzeografic specializat*” este legată de cel puţin două considerente – reprezintă, pe de o parte, zona mea natală, şi de aici dorinţa de a face cunoscut acest colţ de ţară, care a conservat rădăcinile etnice şi spirituale ale acestui minunat popor**,** iar pe de altă parte activitatea mea profesională se desfăşoară în domeniul culturii. Consider că este foarte utilă şi din punct de vedere profesional, sprijinindu-mă în orientarea şi organizarea activităţii în viitor. Lucrarea este și o încercare de a oferi un punct de reper pentru cercetătorii zonei, români și străini, deoarece oglindește preocupările și interesul pentru o zonă care a știut să-și păstreze spiritul etnic, credința și valorile sale. Lucrarea poate constitui un mijloc de informare și de cunoaștere a cercetărilor trecute și actuale pentru zona Maramureșului istoric și, implicit, pentru subzona Mara - Cosău.

Țara Maramureșului a exercitat dintotdeauna o deosebită atracție pentru cercetători, atât din punct de vedere istoric, dar și etnografic, lingvistic, istoria artei, atrași fiind de moștenirea culturală materială și spirituală a zonei. Numeroasele lucrări științifice care tratează acest ținut ne servesc ca indiciu asupra importanței acestei regiuni.

Preocupările legate de valorile culturale ale Maramureșului istoric, deși nu lipsesc, sunt prezente mai mult sau mai puțin în diferite lucrări de sinteză și nu au făcut obiectul unui studiu

[1] Găvrilă Mihalyi, *Maramureșul la modă. Crâmpeie de viață maramureșeană*, Ed. Tipografiei Asociațiunii pentru Cultura Poporului Român din Maramureș, Sighetu Marmației, 1933, p. 5

complex, chiar dacă se încadrează ansamblului de orientări științifice ce au caracterizat zona începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea și continuând până în zilele noastre.

În primele două capitole ne referim la cadrul natural geografic al subzonei Mara – Cosău și istoria subzonei în contextul istoriei Maramureșului și a poporului român. Pentru a pune în evidență specificitățile care individualizează această subzonă, trebuie să facem o analiză a cadrului natural geografic care, de fapt, oferă substratul habitațional original. Relieful, sub forma unui vast amfiteatru, a avut funcția de adăpost și a stat la temelia organizării și afirmării acestui ținut. Rețeaua de ape a oferit mediul propice de amplasare a satelor și a căilor de comunicație. Climatul a impus o arhitectură specifică, ocupațiile agricole, dar și o tipologie aparte a portului popular adaptat acestuia. Vegetația a oferit materia primă prin care Maramureșul a reușit să se afirme, această zonă atribuindu-se pe deplin binemeritata sintagma ”Țara lemnului”, iar arhitectura în lemn îi conferă specificul regional. Resursele naturale, în special cele de sare, au devenit în timp un suport economic, iar peisajele spectaculoase au dus la individualizarea unor situri naturale protejate. Iată câteva argumente care stau la baza necesității analizei cadrului geografic natural al subzonei studiate.

Cunoașterea realităților istorice ale Maramureșului, și implicit a subzonei Mara-Cosău, este posibilă mulțumită izvoarelor trecutului și cu precădere, mărturiilor scrise. Maramureșul este unul dintre teritoriile românești care a beneficiat de o atenție deosebită încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când au apărut mai multe studii ale istoricilor maghiari, axate mai mult pe studiul populației, a comitatului, iar secolele XIV-XV au fost studiate mai mult, în special după apariția lucrării lui Ioan Mihalyi de Apșa la 1900[2] și a reprezentat un caz de evoluție istorică deosebită.

Alături de cadrul natural geografic și istoric, lucrarea de față aduce în discuție specificul comunităților rurale tradiționale reflectate în arhitectură, port, obiceiuri, tradiții. Chiar dacă la nivelul societății rurale acestea au scăzut în intensitate, în satul contemporan ele rămân de referință și au calitatea de repere de viață și existență.

Asupra evoluției și dezvoltării satelor au acționat mai mulți factori: geografici, istorici, politici și sociali, care și-au pus amprenta în forma așezărilor, activitățile economice desfășurate, dar rolul hotărâtor l-a avut structura fizică a teritoriului peste care a acționat factorul uman (mentalități, credințe), dar și cel istoric (războaie, migrații).

Structura și forma vetrei satului este legată de evoluția și numărul gospodăriilor. În satele, care de-a lungul timpului și-au dublat, chiar triplat numărul de gospodării, acestea s-au adunat sau chiar răsfirat de-a lungul văilor secundare.

[2]Ioan Mihalyi De Apșa

Poziția geografică a Maramureșului istoric și, implicit a subzonei Mara – Cosău, a avut un rol covârșitor în apariția și dezvoltarea ocupațiilor din zonă. Prezența masivelor muntoase, a pădurilor, solul neproductiv și insuficient a determinat direcția evoluției economice și implicit al ocupațiilor maramureșenilor[3]. Numărul mare de așezări a determinat o evoluție a populației de agricultori și crescători de animale în vatra satului, ceea ce a determinat caracterul de stabilitate a populației[4].

Gospodăria țărănească tradițională reflectă activitățile agricole desfășurate, gradul de avuție și apartenența familiei respective la o anumită clasă socială, aspecte descifrate în numărul anexelor gospodărești, tipul de poartă și mai puțin în mărimea casei sau în numărul de încăperi.

Localitățile se înfățișează azi cu case noi, frumos aliniate, cu porți tradiționale la multe dintre ele, locuințe cu mobilă modernă, dar o cameră este amenajată conform obiceiului locului, cu țesături vechi și noi așezate frumos pe rudă, blide și icoane, dublate de ștergare, lavițe etc.

Arhitectura subzonei Mara – Cosău, ca de altfel a întregului Maramureș istoric stă sub *semnul civilizației lemnului*. Subzona Mara – Cosău, respectiv satele Călinești (în special), dar și Budești, Sârbi au dat cea mai frumoasă arhitectură a caselor, dar și cele mai vechi monumente, datate cert.

Nu putem vorbi de subzona Mara – Cosău fără să amintim instalațiile tehnice țărănești, zonă care a excelat pe parcursul secolelor în tehnică populară și care a conservat până în zilele noastre această tradiție. În secolul al XVII-lea, morăritul reprezenta una din cele mai rentabile activități economice, fiind considerat un meșteșug în sine. Indiferent de cine îl practica, morăritul a reprezentat o poziție foarte râvnită în societate. Vechile construcții tehnice, din păcate în număr tot mai redus odată cu introducerea celor industriale, fac dovada unor creații practice ale meșterilor populari care necesită a fi ocrotite, restaurate și promovate, ele reprezentând modalități ecologice de valorificare a energiei apelor.

Meșteșugul construcției în lemn este ridicat de oamenii din Maramureș la rang de artă. Casele de la finele secolului al XVII-lea şi de pe parcursul celui de-al XVIII-lea, preluând şi păstrând modele mai vechi, sunt dovezi de netăgăduit privind cultura şi civilizaţia strămoşilor noştri. Majoritatea monumentelor datate au intrat în patrimoniul muzeelor (Bucureşti, Cluj Napoca, Sibiu, Baia Mare, Goleşti şi Sighetul Marmaţiei) și aici vorbim în special de casele tradiționale de lemn.

---

[3] Livia Ardelean, *Istoria economică și socială a Maramureșului între 1600-1700*, Ed. Ethnologica, Baia Mare, 2012, p. 329

[4] Petru Dan Idu, *Om și natură în Carpații Maramureșului și Bucovinei, Viața pastorală*, Napoca Star, Cluj Napoca, 1999, p. 10

Expresie a colectivității, bisericile de lemn păstrează în interior organizarea și proporționalitatea tradițională. Bisericile de lemn maramureșene au devenit un brand al României. Amintim construirea de astfel de așezăminte de cult de către meșteri maramureșeni în alte țări ale lumii (Elveția, Venezuela, SUA, Italia, Moldova etc.), răspunzând dorinței comunităților românești de acolo, care consideră biserica maramureșeană drept un simbol național. Se dorește includerea în patrimoniul UNESCO și a altor biserici maramureșene.

Am introdus în prezenta lucrare o cercetare întreprinsă în cadrul unui proiect finanțat de AFCN, cercetare care a vizat inventarierea porților tradiționale din 5 localități din subzona Mara – Cosău (Vadu Izei, Deseşti, Breb, Budești și Călinești). Puține lucrări s-au aplecat exclusiv asupra fenomenului porților de lemn din Maramureș, și am menționa aici monografia lui Francisc Nistor, *Poarta maramureșeană,* unde pe lângă descrierea tehnicilor, a materialelor și ornamenticii porților din zona Maramureșului istoric, ne vorbește și despre o tipologie a porților, respectiv vechimea și frumusețea lor, dar și despre funcția socializatoare, de integrare în comunitate a porților de lemn. Se știe că în trecutul istoric, prezența porții indica un privilegiu al țărănimii nobile și, chiar dacă acest privilegiu a fost ridicat ulterior, acest fenomen nu a dus la dispariția porților, ci s-a răspândit datorită calității artistice a acestora.

Pe parcursul cercetării noastre, am urmărit porțile pe trei sau mai mulți stâlpi, ornamentați cu motive decorative. Chiar dacă fenomenul porților de lemn este deosebit de interesant, noi ne-am limitat doar la această categorie de porți. Astfel, în satele cercetate numărul porților este destul de semnificativ: Vadu Izei (22), Deseşti (11), Breb (15), Budești (21), Călinești (50).

În prezent, numai în satele cercetate de noi există un număr de 119 porți de lemn. Din numărul total de porți inventariate, majoritatea sunt datate cert (107 porți, din care: Vadu Izei – 21 porți, Deseşti – 10 porți, Breb – 13 porți, Budești – 17 porți, Călinești – 46 porți), anul construcției fiind trecut de obicei de pragul de sus al portiței, dar și pe unul dintre stâlpi sau pragul de sus al porții, alături de numele proprietarului la unele exemplare. Astfel, constatăm că numărul și diversitatea porților a cunoscut o amploare în ultimele decenii. Or, în această perioadă satul maramureșean a cunoscut un declin în ceea ce privește arhitectura țărănească, ca urmare a modernizării forțate (folosirea lemnului era interzis în construcții, pădurile fiind naționalizate, iar casele se construiau după proiecte impuse de către primării, pe care le ”vindeau” pentru o anumită sumă). În Maramureș, încă avem meșteri constructori din tată-n fiu, care pe linia tradiției, pot să ridice opere de artă în lemn, care se înscriu în peisajul specific și respectând structura așezărilor de pe văi și dealuri. De ce trebuie să construim case din cărămizi și

prefabricate, care au schimbat fața inconfundabilă a satelor maramureșene, alături de gardurile din fier forjat?

Portul popular atinge expresia maximă artistică de îmbinare a culorilor și de stilizare a formelor. Azi, în subzona Mara – Cosău, portul popular este încă viu, fiind purtat de la cel mai mic la cel mai mare în zilele de duminică și la marile sărbători religioase. În zilele de lucru, doar bătrânii mai îmbracă portul popular ”de zâle”. Dacă în primii ani de după Revoluție tinerii au început să abandoneze portul tradițional, iată că azi, între aceștia, există o adevărată competiție.

Am vorbit într-un alt capitol despre obiceiurile care marchează principalele momente din viaţa omului naşterea – căsătoria – moartea, numite de Arnold Van Gennep în celebra sa lucrare *Les rites de passage* le numeşte rituri de trecere, dar și despre obiceiurile din viața comunităților din subzona Mara - Cosău, cele din ciclul vieții, dar și cele de peste an care sunt marcate și de componente creștine. Toate acestea coexistă cu ”instituțiile” stânei, horei, târgului, familiei transmise și acceptate ca norme obligatorii. Aici, în subzona studiată, se poate vorbi de conștientizarea tradiției, copiii știu tot atât de mult folclor ca și bătrânii, învață de mici. Un rol deosebit în educarea prin și pentru tradiție îl au și cadrele didactice. S-au înnoit casele, porțile, preocupările, dar au rămas obiceiurile din bătrâni, precum *măsurișul, ruptul sterpelor*.

În ultima vreme se vorbește mult despre sfârșitul tradițiilor sau despre moartea țăranului. Poate nu este nereal, dar țăranul există, la fel și tradițiile, chiar dacă se manifestă în altă formă. Cert este că tradițiile din trecut și cele din prezent formează o unitate care rezultă din continuitatea lor. Etnologia prezentului reflectă tradițiile trecutului. Tradițiile se manifestă în pas cu cultura prezentului, deci putem vorbi de o dinamică a tradițiilor. Subzona Mara-Cosău este una din regiunile bogate în tradiții și obiceiuri care s-au transmis până în zilele noastre, chiar dacă o parte din tradiţiile care ne-au dat identitate s-au pierdut, iar satul tradiţional nu-l mai găsim.

Maramureșul și, implicit subzona Mara – Cosău, este o societate tradițională, dar, în același timp, și una modernă. Oamenii doresc să-și afirme identitatea prin port, obiceiuri, credințe, pe de o parte, dar și prin repere moderne: arhitectură nouă, îmbrăcăminte la modă, aparaturi etc. Dar, încă putem afirma că în societatea tradițională maramureșeană tradițiile sunt încă vii deoarece acestea sunt adaptate nevoilor actuale.

Un alt capitol este destinat disoluției valorilor tradiționale la sfârșit de sec. XX și început de sec. XXI. Satul maramureșean a evoluat odată cu societatea românească. Aspectul lui original s-a schimbat de la o epocă la alta, fără să-și piardă din autenticitate, până în a doua jumătate a secolului al XX-lea, când fenomenul de disoluție s-a intensificat. În perioada anilor 1960-1970 s-a impus obligativitatea folosirii unui proiect pentru construirea caselor, respectarea unor tipare

constructive, iar în 1980 se dorea uniformizarea arhitecturală și în mediul rural[5]. În schimb, după Revoluția din 1989, satul maramureșean a cunoscut o serie de transformări pe toate planurile cu efecte asupra mentalității, normelor și valorilor, iar noile construcții reflectă cel mai bine aceste transformări.

Plecarea la muncă în diferite țări ale Europei a făcut ca cei întorși acasă să-și investească banii în construirea de case, mărimea acestora subliniind starea socială a proprietarului. Cu timpul, au înțeles că această casă, mult supradimensionată pentru trebuințele proprii, poate fi folosită ca pensiune, asigurându-și un loc de muncă acasă și nu plecând *în lume*. Cei plecați sau cei stabiliți în afara țării, majoritatea, își duc cu ei o parte din zestrea moștenită de la părinți sau bunici. Comunitățile de români, în zilele de sărbătoare, la biserică se disting fiecare din ce zonă a țării vine, după portul popular pe care îl îmbracă cu mândrie și în țara în care au fost adoptați. Își construiesc biserici în stil maramureșean, încearcă să își făurească câte un mic muzeu pe lângă aceasta, iar copiii sunt învățați de mici să crească și să prețuiască portul, limba și obiceiurile noastre. Deci, iată, chiar dacă sunt plecați ”în lume”, conștiința valorilor și prețuirea credinței îi însoțesc oriunde ar fi.

În ultimii ani, se observă reîntoarcerea la construcții care se doresc a fi în tonul tradiției locale, indiferent cât sunt de mari, acestea sunt dotate cu foișoare, balcoane cu stâlpi ornamentați. Unele îmbină planul adus din străinătate cu elemente ce aparțin tradiției locale. Acest sistem este aplicat, mai ales, la pensiunile din zonă, elementele tradiționale fiind decisive pentru alegerea făcută de turiști. De multe ori, pe lângă pensiunea mare, există una sau două case tradiționale restaurate în care turiștii se pot caza. Moda a apărut după ce localnicii au aflat că turiștii sunt dispuși să plătească, chiar mai mult, pentru o noapte petrecută în aceste case. Iată, și astfel, o mică parte din casele tradiționale maramureșene au fost salvate de la distrugere. Pe fondul dezvoltării turismului rural de natură culturală se observă o reorientare spre autentic, spre obiectele de lemn. Un exemplu în acest sens sunt localitățile Breb și Vadu Izei. Au fost deschise chiar mici muzee etnografice (Deseşti).

Țara Maramureșului, cu oamenii săi mai conservatori, dar în același timp mai mândri și mai legați de tradițiile lor, încearcă să găsească soluții și în arhitectură pentru a îmbina noul cu tradiția locală. În același timp, au înțeles că folosirea elementelor tradiționale în arhitectură duce la individualizarea zonei și prin aceasta la atragerea turiștilor și astfel la dezvoltarea economică a zonei.

De ceva vreme, Ordinul Arhitecților din Maramureș, alături de Consiliul Județean încearcă să găsească soluții atât pentru salvarea caselor tradiționale in situ, dar, în același timp,

[5] Legea nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale

au fost elaborate proiecte care respectă stilul arhitectural tradițional maramureșean și de care maramureșenii, dornici să construiască în acest stil, pot să beneficieze gratuit.

Din 2007, prin Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală din subordinea Ministerului Agriculturii, a fost înființată Agenția de Plăți și Intervenții în Agricultură. Această instituție coordonează și alocă fonduri fermierilor. Astfel, au fost create mai multe centre la nivel local, centre care vin în sprijinul oamenilor din localitățile rurale pentru care singura sursă de venit este agricultura și creșterea animalelor. Ca să beneficieze de aceste fonduri, fermierii trebuie să respecte anumite cerințe și să se încadreze în anumite condiții. Astfel, aceste subvenții încurajează populația rurală în practicarea agriculturii și creșterii animalelor, mai ales în rândul tinerilor. Totodată, în ultimii ani, mai mulți tineri fermieri beneficiază de fonduri nerambursabile, revitalizându-se astfel ocupațiile principale din această subzonă.

La nivel regional, se observă un mare interes pentru revitalizarea patrimoniului cultural național, acest obiectiv făcând parte din mai multe proiecte în cadrul Programului Operațional Regional, co-finanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European pentru Dezvoltare Rurală.

Valorificarea patrimoniului autentic tradițional este o condiție esențială pentru menținerea identității regionale a acestui spațiu maramureșean, unul dintre cele mai eterogene din punct de vedere al diversității arhitecturii populare europene. Identificarea, evaluarea, promovarea autenticității patrimoniului și integrarea moștenirii tradiționale naturale și antropice trebuie să facă parte din strategia integrată de dezvoltare durabilă ca o resursă esențială pentru dezvoltarea sectorului turistic.

Printr-o cercetare interdisciplinară și un management eficient, ambele bazate pe realitățile teritoriale, s-ar putea trasa o strategie eficientă de inventariere a resurselor tradiționale. Inventarul caselor tradiționale existente și crearea de modele de conservare in situ sunt măsuri necesare pentru a preveni pericolul de dispariție sau transformare a acestora. Chiar dacă subzona Mara - Cosău este cea mai conservatoare zonă a Maramureșului, în actualul context al globalizării, autenticul trebuie susținut și motivat pentru păstrarea obiceiurilor și particularităților fiecărei localități. Acest autentic păstrat poate fi caracterizat prin capacitățile financiare limitate, poziția periferică, mentalitatea și spiritul populației conservatoare, gradul de îmbătrânire a populației, cum este cazul satului Sârbi pe Valea Cosăului.

Promovarea și protejarea patrimoniului cultural autentic in situ și sprijinul legislativ la nivel local creează un obiectiv dificil, dar nu imposibil și care necesită o campanie de conștientizare în special la nivel local și apoi vertical, internațional. Importantă în acest sens este promovarea legilor pentru a păstra și proteja patrimoniul autentic, pentru a evita acțiunile care au dus la reducerea patrimoniului rural.

Ultimul capitol face referire la valorificarea muzeală din subzona studiată fie sub forma instituțiilor muzeale, colecțiilor particulare, muzeelor școlare sau pensiuni turistice. Maramureşul s-a făcut cunoscut în special prin valorile culturii populare materiale şi spirituale încă din perioada interbelică, dar în mod deosebit în a doua parte a secolului al XX-lea când a intrat în atenţia cercetătorilor şi a specialiştilor în valorificarea muzeologică şi scenică a ceea ce defineşte populaţia acestei zone sub raport cultural.

Intr-un prim subcapitol am vorbit despre istoria muzeului sighetean care a cunoscut în dezvoltarea sa 7 etape importante: Etapa austro-maghiară și acțiunea amplă specializată a lui Ioan Mihalyi de Apșa și a altor lideri culturali români; Etapa Gheorghe Vornicu sub acțiunea și impulsul Asociațiunii pentru cultura poporului român, în special al ASTREI transilvane. În concepția sa, a pus mare accent pe componenta etnografică, care a dominat muzeul; Etapa Liviu Szabo - Bordeaux - Traian Bilțiu-Dăncuș. Traian Bilțiu Dăncuș locuia la Palatul Cultural, alături de muzeu, îngrijea colecțiile și chiar le-a înmulțit, dar lipsa fondurilor bănești și luptele politice din perioada respectivă au făcut să scadă activitatea muzeului; Etapa Francisc Nistor, la care se va asocia Arhitectul Petér Dezideriu. Acum se pun bazele unor noi colecţii care vor constitui nucleul actualului muzeu; Etapa Francisc Nistor, Mihai Dăncuș. În ce privește concepția de organizare, Mihai Dăncuș impune ca dominantă secția etnografică cu expunere pavilionară și în aer liber, care va fi susținută de secția istorie - arheologie și secția de științele naturii; Etapa Francisc Nistor și Mihai Dăncuș, începerea acțiunii de realizare a muzeului în aer liber; Etapa Mihai Dăncuș. Acum se edifică Muzeul satului maramureșean din Sighetu Marmației. Mihai Dăncuș a construit un model teoretic al satului tradiţional care să aducă în faţa vizitatorului satul în devenirea sa de la începuturi şi până în sec. al XIX-lea. Desigur, totul se baza pe cele mai vechi monumente găsite în teren: case și instalații tehnice sec. al XVI-lea şi pe parcursul sec. al XVII-lea şi multe din sec. al XVIII-lea, toate absolut autentice, biserică sec. al XVI-lea, moară sec. al XVI-lea.

Nu putem vorbi de subzona Mara – Cosău, fără să amintim într-un subcapitol aparte monumentele de arhitectură populară restaurate în cele mai mari muzee în aer liber din țară. Astfel, în *Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”* din București a fost restaurată o gospodărie din subzona Mara – Cosău, din satul Berbești, *Muzeul etnografic al Transilvaniei* din Cluj Napoca a restaurat o casă din localitatea Berbești, dar și un complex meșteșugăresc din Hărnicești; *Muzeul Civilizației Populare Tradiționale ASTRA* din Sibiu are restaurat un complex arhitectural din subzona Mara – Cosău: o casă din Călinești, o casă din Berbești, o gospodărie de agricultori din Desești, o gospodărie de fierar din Călinești, *Muzeul de Etnografie și Artă Populară* din Baia Mare găzduiește două case din localitatea Giulești, o gospodărie din Berbești,

o casă din Deseşti şi prima poartă construită pe 5 stâlpi, opera celebrului artist Traian Bilțiu Dăncuș din comuna Deseşti.

În Muzeul satului maramureșean din Sighetu Marmației sunt restaurate 13 case monument din subzona Mara – Cosău, dar și o moară și o pivă. Dintre acestea, 10 sunt de pe Valea Cosăului (7 din localitatea Călinești, 2 din Sârbi și una din Fereşti), iar 3 sunt de pe Valea Marei (Vadu Izei, Berbeşti, Mara). Casele restaurate aici au fost selectate după vechime, specificul subzonal, tehnicile de lucru, materialul şi esenţa lemnoasă şi, nu în ultimul rând, valoarea estetică.

Într-un alt subcapitol, am adus în discuție colecțiile particulare, muzeele sătești și muzeele școlare ca adevărate depozite de patrimoniu și memorie culturală. În câteva sate din subzona Mara - Cosău există *muzee* etnografice săteşti, muzee școlare sau colecții particulare, realizate la iniţiativa unor persoane pasionate sau a unor instituţii publice locale. Aceste mici muzee sunt organizate cu mijloace modeste, pe bază de criterii mai mult sau mai puţin ştiinţifice, în unele școli sătești sau există diferite colecţii particulare etnografice realizate de oameni pasionați, în gospodăriile personale.

Nu putem să nu amintim și monumentele de arhitectură populară valorificate în scop turistic. În ultimii ani, în subzona Mara – Cosău din Maramureș istoric, asistăm la o redescoperire a caracterului tradițional al satului și la practicarea turismului rural. Sunt sate care au reușit să valorifice elementele tradiționale, atrăgând astfel un număr mare de turiști.

Ultimul capitol face referire la valorificarea patrimoniului Muzeului Maramureșan, Secția de Etnografie. Valorile materiale şi imateriale ale zonei Maramureşului, cele tezaurizate în muzee, dar şi cele rezultate în urma cercetărilor de teren sunt valorificate expozițional în cadrul expozițiilor permanente și temporare organizate de muzeu, în cadrul unor simpozioane, sesiuni ştiinţifice, conferinţe organizate de către instituţia noastră sau de către instituţii similare din ţară şi străinătate, dar și prin editarea și reeditarea unor cataloage de colecție. Am amintit în acest capitol și proiectele de educație muzeală pe care muzeul nostru le desfășoară. În ultimul timp, tot mai mulți copii doresc să participe la programele de educație muzeală oferite de muzee, muzeul constituind pentru ei o sursă nouă de învățare, o educație non-formală manifestată prin valorificarea timpului liber, dezvoltarea competențelor, cultivarea de aptitudini.

Dispunem de un patrimoniu cultural – artistic tradițional variat și bogat, un tezaur original inestimabil care nu este reliefat și valorificat la nivel corespunzător – nici în cercetările, studiile și publicațiile de specialitate, nici în colecțiile și expozițiile muzeale, nici în lucrările practice.

Demersul de a cerceta valorile culturii populare maramureșene în contextul muzeografic specializat este important, deoarece fenomenul dezagregării satului este cât de poate de prezent, iar în acest context, muzeele devin factorii cheie în salvarea, perpetuarea și promovarea patrimoniului cultural al acestuia.

Satul maramureşean este într-o transformare rapidă datorată schimbărilor profunde ce se produc în viaţa socială. Dispar mărturiile unei culturi şi civilizaţii milenare creată în acest spaţiu românesc situat în centrul Europei. Odată cu dispariţia acestora, dispare "o lume" cu tot ce-i aparţine. Este de datoria noastră să salvăm ce se mai poate salva.

Subzona Mara – Cosău, o zonă cu o rezonanță aparte, care a știut să își conserve cel mai bine valorile culturii populare și care a suscitat un mare interes pentru cercetători, parcurge și ea un intens proces de modernizare, aflându-se într-un proces de modernizare și continuă transformare.

Proiectele de protecţie a patrimoniului etnografic din zonă, pe termen scurt sau pe termen lung ale instituţiilor profesioniste de stat (direcţii de cultură, muzee, centrele judeţene de conservare şi valorificare a tradiţiei, şcoli populare de artă, case de cultură), la care se alătură asociaţii culturale, fundaţii non-profit şi nu în ultimul rând cele două bisericii tradiţionale româneşti din Maramureş, cea ortodoxă şi cea greco-catolică, încep să aibă un rol din ce în ce mai mare în a trezi conştiinţa oamenilor Maramureşului privind importanţa moştenirii culturale, a păstrării acesteia, a transmiterii generaţiilor viitoare şi nu în ultimul rând a preluării acestor valori în viaţa modernă.

Doresc să mulțumesc pentru tot sprijinul acordat, îndrumările oferite și toată susținerea conducătorului meu de doctorat, Prof. univ. dr. Ioan Opriș. Mulțumirile mele se îndreaptă apoi spre Profesorul Dr. Mihai Dăncuș, director vreme de 40 de ani a Muzeului Maramureșan din Sighetu Marmației, sub îndrumarea căruia m-am format profesional și sub impusul căruia am reușit să finalizez și această etapă din formarea mea ca muzeograf. Totodată, exprim mulțumiri și recunoștința mea pentru: Dr. Ciprian Ștefan, Director general Muzeul ASTRA Sibiu și colectivului de la secția de etnografie, Dr. Tudor Sălăjean, Director MET din Cluj Napoca și colegelor de la Arhiva Foto a muzeului, colegilor de la Muzeul de Etnografie și Artă Populară din Baia Mare, colegilor de la Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti", care prin informațiile și materialele oferite m-au ajutat la concretizarea acestei teze. Mulțumiri aduc și Dr. Livia Ardelean, consilier superior la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, care m-a îndrumat în cercetarea de arhivă. Nu în ultimul rând, doresc să mulțumesc familiei mele care m-a sprijinit și încurajat pe tot parcursul acestor ani.

Curriculum vitae Europass

Informaţii personale

Nume / Prenume	**BARZ MIRELA ANA**
Adresă(e)	Loc. Giulești, nr. 273, jud. Maramureş
Telefon(oane)	0262311521 Mobil: 0745895176
Fax(uri)	-
E-mail(uri)	barzmirela@yahoo.com
Naţionalitate(-tăţi)	Română
Data naşterii	07.09.1978
Sex	F
Locul de muncă vizat / Domeniul ocupaţional	**MUZEUL MARAMUREŞAN Sighetul Marmaţiei**

Experienţa profesională

Perioada	2000-
Funcţia sau postul ocupat	MUZEOGRAF
Activităţi şi responsabilităţi principale	Muzeograf IA, Şef secţie etnografie (2012 -), cercetare şi evidenţă ştiinţifică, activităţi muzeale, coordonator proiecte culturale, participarea la sesiuni de comunicări ştiinţifice, cercetarea etnografică în teren şi arhive
Numele şi adresa angajatorului	Muzeul Maramureşan, Piaţa Libertăţii, nr. 15, Sighetul Marmaţiei, Maramureş, Tel.: 0262-311521; Fax: 0262-311521
Tipul activităţii sau sectorul de activitate	Etnografie

Educaţie şi formare

Perioada	2016 -
Calificarea/diploma obținută	Doctorat. Științe umaniste. Istorie
Disciplinele principale studiate/ competențe profesionale dobândite	Tema: *Valori ale culturii populare din subzona Mara – Cosău, Maramureșul istoric, în contextul muzeografic specializat*
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Universitatea Valahia, Facultatea de istorie, Târgoviște
Nivelul în clasificarea națională sau internațională	Doctorat

Perioada	2011-2013
Calificarea / diploma obţinută	Masterat. Etnologie și turism cultural
Disciplinele principale studiate / competenţe profesionale dobândite	Etnoturism, Turism cultural, Hermeneutică, Comunicare nonverbală, Cercetare etnologică, Comunicare şi management de proiect
Numele şi tipul instituţiei de învăţământ / furnizorului de formare	Universitatea Tehnică Cluj Napoca, Facultatea de Litere, Centrul Universitar Nord Baia Mare
Nivelul în clasificarea naţională sau internaţională	Masterat

Perioada	2009-2010
Calificarea / diploma obţinută	Masterat. Turism și integrare europeană
Disciplinele principale studiate / competenţe profesionale dobândite	Turism şi integrare europeană, Destinaţii turistice pe Glob şi în România, Marketing turistic, Economia şi organizarea turismului, Potenţialul turistic pe Glob şi în România, Populaţia şi aşezările umane
Numele şi tipul instituţiei de învăţământ / furnizorului de formare	Facultatea de Geografie, Universitatea Spiru Haret, Bucureşti
Nivelul în clasificarea naţională sau internaţională	Masterat

Perioada	2002-2006
Calificarea / diploma obţinută	Atestat de muzeologie generală
Disciplinele principale studiate / competenţe profesionale dobândite	Muzeologie, etnografie, evidența patrimoniului

Numele şi tipul instituţiei de învăţământ / furnizorului de formare	Ministerul Culturii şi Cultelor Centrul de Pregătire Profesională în Cultură, Bucureşti
Nivelul în clasificarea naţională sau internaţională	Postuniversitar
Perioada	2006-2009
Calificarea / diploma obţinută	Diplomă de licenţă
Disciplinele principale studiate / competenţe profesionale dobândite	Limba şi literatura română, limba şi literatura franceză, muzeologie
Numele şi tipul instituţiei de învăţământ / furnizorului de formare	Facultatea de Litere, Universitatea Spiru Haret, Bucureşti
Nivelul în clasificarea naţională sau internaţională	Învăţământ superior
Perioada	2006-2009
Calificarea / diploma obţinută	Diplomă de Licenţă
Disciplinele principale studiate / competenţe profesionale dobândite	Geografie, Geografia turismului, Marketing turistic, Geografia mediului, Etnografie
Numele şi tipul instituţiei de învăţământ / furnizorului de formare	Facultatea de Geografie, Specializarea: Geografia turismului, Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj Napoca
Nivelul în clasificarea naţională sau internaţională	Învăţământ superior
Perioada	1998-2001
Calificarea / diploma obţinută	Diplomă de Absolvire
Disciplinele principale studiate / competenţe profesionale dobândite	Geografie, Geografia turismului, Cultură și civilizație, Etnografie
Numele şi tipul instituţiei de învăţământ / furnizorului de formare	Colegiul universitar Sighetu Marmației, Facultatea de Geografie, Universitatea Babeș – Bolyai Cluj Napoca
Nivelul în clasificarea naţională sau internaţională	Învățământ superior de scurtă durată Învățământ superior de scurtă durată
Perioada	1992-1996
Calificarea / diploma obţinută	Diplomă bacalaureat

Disciplinele principale studiate / competenţe profesionale dobândite	Filologie - istorie
Numele şi tipul instituţiei de învăţământ / furnizorului de formare	Colegiul National Dragoş Vodă, Sighetul Marmaţiei
Nivelul în clasificarea naţională sau internaţională	Nivel liceal
Aptitudini şi competenţe personale	
Limba(i) maternă(e)	**Română**
Limba(i) străină(e) cunoscută(e)	**Engleză, franceză**

Autoevaluare	**Înţelegere**		**Vorbire**		**Scriere**
Nivel european (*)	Ascultare	Citire	Participare la conversaţie	Discurs oral	Exprimare scrisă
Engleză	C1	C1	C1	C1	C1
Franceză	B2	B2	B2	B2	B2

(*) Nivelul Cadrului European Comun de Referinţă Pentru Limbi Străine

Competenţe şi abilităţi sociale	Comunicare, integrare rapidă în colectiv, lucru în echipă
Competenţe şi aptitudini organizatorice	Coordonarea ştiinţifică a activităţilor în cadrul secției de etnografie Realizarea de manifestări ştiinţifice şi cultural - educative Organizator al mai multor expoziţii temporare, dar şi permanente în cadrul muzeului, Coordonator proiecte culturale
Competenţe şi aptitudini de utilizare a calculatorului	- o bună stăpânire a instrumentelor Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint, Acces); - cunoştinţe elementare ale aplicaţiilor de grafică pe calculator (Adobe Illustrator, PhotoShop, Corel Draw) (context profesional, timp liber)
Competenţe şi aptitudini artistice	-

Alte competenţe şi aptitudini 2018 – Program de perfecționare Evaluator în sistemul formării profesionale continue cod COR242411, Baia Mare, Maramureș
2015 - expert Patrimoniul cultural național, Bunuri cu semnificaţie etnografică / icoane pe sticlă, obiecte de uz casnic, mobilier, textile, podoabe, ocupaţii din zona Maramureş, nr. atestat R1/889 din 27.01.2015
2013 – Brevet turism – manager activități turistice
2012 – Formator, Agenţia Judeţeană Pentru Ocuparea Forţei de Muncă, Maramureş
2012 – Manager de proiect, Agenţia Judeţeană Pentru Ocuparea Forţei de Muncă, Maramureş
2012 - Curs de operatori-calculatoare
2004-2006 – Curs Muzeologie generală, specialitatea Etnografie, Ministerul Culturii și Cultelor, Centrul de Pregătire Profesională în Cultură
2001 – Curs Postuniversitar de Psihopedagogie, Universitatea Babeş-Bolyai, Centrul de Pregătire Profesori, Cluj Napoca

Permis(e) de conducere Cat. B

Informaţii suplimentare - manager de proiect poARTA MARAMUREȘEANĂ, finanțat AFCN, 2018
- asistent cercetare științifică în cadrul proiectului *A new technique regarding dendrochronological dating. Statistical, biologica land chemical approach*, proiect implementat de Institutul Național de Cercetare – Dezvoltare în Silvicultură Marin Drăcea, București, filiala Suceava, finanțat de Ministerul Educației și Cercetării Științifice, PN-III-P2-2.1-PED-2016-1058
- membru în juriul Festivalului Național *Cum e datina străbună*, organizat de Clubul Copiilor din Sighetu Marmației
- membru în juriul Festivalul internațional *Am fo ș-om si*, organizat de Clubul Copiilor din Sighetu Marmației
- manager de proiect *Viflaimul in Maramureş*, finanţat de AFCN, 2013
- coordonator proiect educaţional *Eu sunt pui de moroşan*
- organizator a mai multor expoziţii temporare şi permanente în cadrul Muzeului Maramureșan
- participări la sesiuni de comunicări ştiinţifice pe teme geografice şi etnografice
- 1998 - 2002 - membru AEGEE – Asociaţia Studenţilor Europeni (filiala Sighet)
- participări la numeroase evenimente interne în cadrul asociaţiei AEGEE
- am contribuit la organizarea Universităţilor de Vară pentru studenţi români şi străini, precum şi numeroase evenimente europene cu caracter studenţesc;

Lucrări publicate **Articole**:

Evidenţa achiziţiilor Muzeului Maramureşan din Sighetu Marmaţiei, în Anuarul Muzeului Maramureşan *Acta Musei Maramorosiensis VIII*, 2011

Maramureşul istoric, între identitate şi alteritate, Anuarul Muzeul Etnografic Braşov, 2012

Hermeneutica sacrului. Simboluri scrise pe icoanele de Nicula, în Anuarul Muzeului Maramuresului *Acta Musei Maramorosiensis IX*, 2013

Viflaimul în Maramureș, în Anuarul Muzeului Maramuresului *Acta Musei Maramorosiensis IX*, 2014

Viflaimul, piesă de teatru popular prezentă în comunitățile de români, germani, slavi și maghiari din zona Maramureșului istoric, în *Tradiție și inovație. Unitate și diversitate în context european*, Baia Mare, 2015

Riturile de trecere – obiceiuri în legătură cu naşterea, căsătoria şi moartea în Giuleştiul Maramureşului, în Anuarul Muzeului Maramureșan *Acta Musei Maramorosiensis XI,* Sighetu Marmației, 2015

Popescu, Alexandru, Dumitran, Ana and Barz Mirela Ana, *Discovering the Glass Icons of the Tyler Collection*, Tyler Collection of Romanian and Modern Art: University of Tasmania, 2016. https://tylercollection.omeka.net/items/show/2111

Subzona Mara – Cosău, Maramureșul istoric, la sfârșit de secol XX și început de secol XXI, în Anuarul Muzeului Maramureșean *Acta musei maramorosiensis XII*, Sighetu Marmației, 2016

Tradițiile durabile din subzona Mara-Cosău, Maramureșul istoric, în *Tradiție și inovație. Unitate și diversitate în context european*, Baia Mare 2017

Vechimea așezărilor din subzona Mara – Cosău, Maramureșul istoric, în anuarul Muzeului Maramureșan *Acta musei maramorosiensis XIII*, Sighetu Marmației, 2017

Colecția de lăzi de zestre din patrimoniul Muzeului Maramureșan, în Cibinium, Sibiu, 2018

Cămașa tradițională de pe Valea Marei, Maramureș – piesă de port popular și obiect de artă, în Cibinium, Sibiu, 2019

Broșuri:

Tânjaua Hotenarilor, 2012

Viflaimul în Maramureş, în cadrul proiectului Viflaimul în Maramureş, proiect cultural finanţat de AFCN, 2013

Muzeul Etnografic al Maramureșului, Sighetu Marmației, 2014

poARTA MARAMUREȘEANĂ, realizată în cadrul proiectului cu același nume finanțat de AFCN

Cataloage

Icoane de Nicula din patrimoniul Muzeului Maramureșean, Sighetu Marmației, 2016 – catalog colecție

poARTA MARAMUREȘEANĂ, realizat în cadrul proiectului cu același nume finanțat de AFCN

Film etnografic:

Cămașa tradițională – artă și măiestrie, film etnografic realizat cu ocazia Zilei Internaționale a Iei, 2015

Declar pe propria răspundere ca datele cuprinse in prezentul înscris sunt reale

MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION
"VALAHIA" UNIVERSITY OF TARGOVIȘTE
IOSUD - DOCTORAL SCHOOL OF ECONOMIC AND HUMANISTIC SCIENCES
FUNDAMENTAL FIELD: HUMANISTIC SCIENCES
DOMAIN: HISTORY

VALUES OF POPULAR CULTURE IN THE MARA-COSĂU SUBZONE, HISTORICAL MARAMUREȘ, IN A SPECIALIZED MUSEOGRAPHIC CONTEXT

PhD COORDINATOR,

Prof. Univ. Dr. IOAN OPRIȘ

PhD CANDIDATE,

BÎRTA MIRELA ANA (BARZ)

TÂRGOVIȘTE

2019

CONTENTS

ARGUMENT **5**

CHAPTER I. NATURAL GEOGRAPHIC FRAMEWORK **9**

I.1 Positioning **9**

I.2. Relief **10**

I.3. Climate **12**

I.4. Hydrography **12**

I.5. Soils **14**

I.6. Flora **14**

I.7. Fauna **15**

I.8. Protected areas **15**

I.9. Communication routes **17**

CHAPTER II. HISTORY OF SUBZONE IN THE CONTEXT OF THE HISTORY OF MARAMUREȘ AND OF THE ROMANIAN PEOPLE **20**

II.1. Main historical aspects **20**

II.2. Age of the settlements - their historical evolution **37**

II.3. Economy **47**

II.4. The society, the nobility, the institution of the kin **59**

II.5. School **67**

II.6. Church **74**

CHAPTER III. ETHNOGRAPHIC HERITAGE OF THE MARA – COSĂU SUBZONE, THE HISTORICAL MARAMUREȘ **85**

III.1. Settlements **85**

III.2. Occupations **98**

III.3. Peasant crafts **111**

III.4. Traditional household **121**

III.5. Traditional architecture **127**

III.6. Peasant technical installations **133**

III.7. Architectural monuments **138**

III.8. Folk costume **166**

III.9. Traditions **176**

III.10. Sustainable traditions **204**

CHAPTER IV. DISSOLUTION OF TRADITIONAL VALUES IN THE MARA - COSĂU SUBZONE FROM THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY AND THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY **208**
CHAPTER V. MUSEUM VALORIZATION IN THE MARA - COSĂU SUBZONE **238**
V.1. Definition of concepts **239**
V.2. Brief history of Sighet's museums. The Maramureș Museum from Sighetu Marmatiei. Stages, conceptions **242**
V.3. Monuments of vernacular architecture from the subzone Mara - Cosău restored in the open air museums of Romania **264**
V.4. Monuments of vernacular architecture from the subzone Mara - Cosău restored in The Maramureș Village Museum from Sighetu Marmatiei **276**
V.5. Village local museums, school museums and private collections – patrimony and cultural memory deposits **294**
V.6. Monuments of traditional architecture valorized for tourist purpose **298**
V.7. Preservation „in situ” **301**
V.7.1. CASE STUDY: LAZĂR Memorial House from din Giulești, Mara Valley **302**
CHAPTER VI. VALORIZATION OF THE CULTURALPATRIMONY **309**
VI.1. Valorization of the patrimony in The Maramureș Museum from Sighetu Marmatiei – Ethnography Departemnt **309**
VI.2. Museum educational projects **321**
VI.3. The museum online **327**
CONCLUSIONS **330**
BIBLIOGRAPHY **337**
LIST OF FIGURES, TABLES, CHARTS **351**
ANNEXES **353**

Keywords: Maramureș, Mara, Cosău, architecture, Maramureș gate, folk costume, customs, traditions, dissolution, cultural values, museum, valorization

PHD THESIS SUMMARY

Subzone Mara - Cosău is for Maramureș what Maramureș is for Country: part and whole at the same time.

Maramureș... Why Maramureș? Again Maramureș?

Why Maramureș? In 1933, Găvrilă Mihalyi began his lines in one of his works as follows: *"Maramureș is fashionable. Almost daily we can read in newspapers or hear in conferences talking about Maramures"*[6]. Here, in the third millennium, nothing has changed, and Maramureș is still an inexhaustible source of research for many researchers in different fields.

The motivation for choosing this theme, *„Values of popular culture in the Mara-Cosău subzone, Historical Maramureș, in a specialized museographic context*", is connected to at least two considerations - it represents, on one hand, my home area, and hence the desire to make this corner of the country known, which has preserved the ethnic and spiritual roots of this wonderful people, and on the other hand my professional career is in the field of culture.

I find it very useful also from a professional point of view, helping me in the orientation and organization of the activity in the future. The paper is also an attempt to provide a landmark for area researchers, Romanians and foreigners, as it mirrors the concerns and interest for an area that has managed to preserve its ethnic spirit, faith and values. The paper can be a means of informing and knowing the past and current research for the Historical Maramureș area and, implicitly, for the Mara - Cosău subzone.

The Maramureș Land has always exercised a special attraction for researchers, both from the historical point of view but also from the ethnographic, linguistic and art history point of view, being attracted by the material and spiritual cultural heritage of the area. The numerous scientific works that deal with this area serve as an indication upon the importance of this region.

The concerns related to the cultural values of the Historical Maramures, although they are not lacking, are present more or less in different synthetic works and have not been the subject of a complex study, even if they fall within the set of scientific orientations that have characterized the area since the second half of the nineteenth century and continuing to this day.

[6]Găvrilă Mihalyi, *Maramureșul la modă. Crâmpeie de viață maramureșeană*, Ed. Tipografiei Asociațiunii pentru Cultura Poporului Român din Maramureș, Sighetu Marmației, 1933, p. 5

In the first two chapters we refer to the natural geographical framework and the history of the Mara - Cosău subzone in the context of the history of Maramureș and of the Romanian people. In order to highlight the specificities that characterize this subzone, we must make an analysis of the natural geographical framework that, in fact, provides the original habitat substrate. The relief, in the form of a large amphitheater, had the function of shelter and stood at the foundation of organizing and highlighting this area. The water network provided the favorable environment for the location of the villages and the roads. The climate imposed a specific architecture, agricultural occupations, but also a special typology of the folk costume adapted to it. The vegetation provided the raw material through which Maramureș managed to assert itself, this area being fully attributed to the well-deserved phrase "The Wood Land", and the wood architecture gives it the regional specificity. Natural resources, especially salt, have become an economic support over time, and spectacular landscapes have led to the individualization of protected natural sites. Here are some arguments that underlie the necessity of analyzing the natural geographical framework of the studied subzone.

Knowing the historical realities from Maramureș, and implicitly of the Mara-Cosău subzone, is possible due to the sources of the past and, above all, to the written testimonies. Maramureș is one of the Romanian territories that has received special attention since the second half of the 19th century, when several studies of Hungarian historians appeared, focusing more on population study, the county, and the 14th-15th centuries were studied more, especially after the appearance of the work of Ioan Mihalyi de Apșa in 1900[7] and represented a case of great historical evolution.

Along with the natural geographical and historical framework, the present paper is dealing with the specificity of traditional rural communities reflected in architecture, costume, customs, traditions. Even though at the level of rural society they have decreased in intensity, in the contemporary village they remain as reference and have the quality of life and existence landmarks.

Upon the evolution and development of the villages, acted several factors: geographical, historical, political and social, which put their mark in the form of settlements, the economic activities carried out, but the decisive role was held by the physical structure of the territory over which the human factor acted (mentalities, beliefs), but also the historical one (wars, migrations).

The structure and shape of the village settlement area is related to the evolution and the number of households. In the villages, which over time have doubled, even tripled the number of households, the households have gathered or even spread along the secondary valleys.

[7]Ioan Mihalyi De Apșa

The geographical position of the Historical Maramureș and, implicitly of the Mara - Cosău subzone, had an overwhelming role in the appearance and development of the occupations in the area. The presence of mountain ranges, forests, unproductive and insufficient soil determined the direction of economic evolution and implicitly of the Maramureș people's occupations[8]. The large number of settlements has led to an evolution in the population of farmers and livestock breeders within the village settlement area, which determined the stability character of the population[9].

The traditional peasant household reflects the agricultural activities carried out, the degree of wealth and the affiliation of the respective family to a certain social class, aspects deciphered in the number of household annexes, the type of gate and less in the size of the house or in the number of rooms.

The localities appear today with new houses, beautifully aligned, with traditional gates to many of them, homes with modern furniture, but one special room is arranged according to the traditional custom of the place, with old and new fabrics beautifully placed on wooden poles, plates and religious icons, doubled by towels, benches, etc.

The architecture of the Mara - Cosău subzone, as well as of the whole Historical Maramures, lies *under the sign of the wood civilization*. Subzone Mara - Cosău, respectively the villages Călinești (in particular), but also Budești, Sârbi gave the most beautiful architecture of the houses, but also the oldest monuments, precisely dated.

We cannot speak of the Mara - Cosău subzone without mentioning the peasant technical installations, an area that has excelled over the centuries in popular technique and which has preserved this tradition to this day. In the 17th century, milling was one of the most profitable economic activities, being considered a trade in itself. Regardless of who practiced it, milling was a highly desired position in society. The old technical constructions, unfortunately in an decreasing number with the introduction of the industrial ones, prove the practical creations of the popular crafts that need to be protected, restored and promoted, representing ecological ways of harnessing the energy of the water streams.

The wood construction craft is raised by the people of Maramureș to the rank of an art. The houses from the end of the seventeenth century and throughout the eighteenth century, taking over and preserving older models, are undeniable evidence of the culture and civilization of our ancestors. Most of the dated monuments have entered the patrimony of the museums

[8]Livia Ardelean, *Istoria economică și socială a Maramureșului între 1600-1700*, Ed. Ethnologica, Baia Mare, 2012, p. 329

[9]Petru Dan Idu, *Om și natură în Carpații Maramureșului și Bucovinei, Viața pastorală*, Napoca Star, Cluj Napoca, 1999, p. 10

(Bucharest, Cluj Napoca, Sibiu, Baia Mare, Goleşti and Sighetu Marmaţiei) and here we speak in particular of the traditional wooden houses.

An expression of collectivity, the wooden churches maintain the traditional organization and proportionality inside. The Maramureş wood churches have become a brand of Romania. We mention the construction of such places of worship by Maramureş craftsmen in other countries of the world (Switzerland, Venezuela, USA, Italy, Moldova, etc.), responding to the desire of the Romanian communities there, who consider the Maramureş church as a national symbol. It is desired to include in the patrimony of UNESCO other churches from Maramureş as well.

In this paper we have comprised a research undertaken within a project funded by AFCN, a research that aimed at the inventory of the traditional gates from 5 localities in the subzone Mara - Cosău (Vadu Izei, Deseşti, Breb, Budeşti and Călineşti). Few works have focused exclusively on the phenomenon of wooden gates in Maramureș, and we mention here the monograph of Francisc Nistor, *The Maramureș Gate*, in which besides the description of the techniques, materials and ornamentation of the gates from the Historical Maramureș area, he also talks about a typology of gates, respectively their age and beauty, but also about the socializing function, about integrating the wooden gates into the community. It is known that in the historical past, the presence of the gate indicated a privilege of the noble peasantry and, although this privilege was subsequently lifted, this phenomenon did not lead to the disappearance of the gates, but spread due to their artistic quality.

During our research, we followed the gates on three or more pillars, ornamented with decorative motifs. Although the phenomenon of wooden gates is particularly interesting, we have only limited ourselves to this category of gates. Thus, in the investigated villages the number of gates is quite significant: Vadu Izei (22), Deseşti (11), Breb (15), Budeşti (21), Călineşti (50).

Currently, there are 119 wooden gates in the villages we researched. Of the total number of gates inventoried, most are dated precisely (107 gates, of which: Vadu Izei - 21 gates, Deseşti - 10 gates, Breb - 13 gates, Budeşti - 17 gates, Calineşti - 46 gates), the year of construction being usually carved by the upper threshold of the smaller gate, but also on one of the pillars or the upper threshold of the main gate, together with the owner's name on some of them. Thus, we find that the number and diversity of gates has increased in the last decades.

Or, during this period, the village of Maramureș experienced a decline in terms of peasant architecture, as a result of forced modernization (the use of wood was forbidden in constructions, the forests being nationalized, and the houses were built according to projects

imposed by the town halls, which they "they were selling" for a certain amount). In Maramureș, we still have master builders from father to son, who on the tradition line, can build works of art in wood, which are part of the specific landscape and are also respecting the structure of the settlements on the valleys and hills. Why do we have to build brick and prefabricated houses, which have changed the unmistakable face of the villages of Maramures, together with the wrought iron fences?

The folk costume reaches the maximum artistic expression of color combination and stylization of shapes. Today, in the Mara - Cosău subzone, the folk costume is still alive, being worn from the smallest to the largest people on Sundays and major religious feast days. On working days, only the elderly wear the popular "daily" costume. If, during the first years after the Revolution, the young people began to abandon the traditional costume, today, among them, there is a real competition.

We have mentioned in another chapter about the customs that mark the main moments of human life, the birth - marriage - death, named by Arnold Van Gennep in his famous work *Les rites de passage* calls them rites of passage, but also about the customs in the life of the communities in the subzone of Mara - Cosău, those in the cycle of life, but also those throughout the year, that are marked by Christian components. All these coexist with the "institutions" of the sheepfold, the collective dance, the trade fair, the family, transmitted and accepted as mandatory norms. Here, in the studied subzone, one can speak of the awareness of tradition, children know as much folklore as the elders, as they learn from an early age. Teachers play a special role in the education through and for tradition. The houses, the gates, the occupations have been renewed, but the ancient traditions, such as *the milking of the measure*, *the breaking of the barren sheep*, have still remained.

Lately, much has been said about the end of traditions or about the death of the peasant. It may not be unreal, but the peasant still exists, as well as the traditions, even if they manifest themselves in another form. It is certain that past and present traditions form a unity that results from their continuity. The ethnology of the present reflects the traditions of the past. Traditions manifest themselves along with the culture of the present, so we can speak of a dynamic of traditions. The Mara-Cosău subzone is one of the regions rich in traditions and customs that have been transmitted to this day, even though some of the traditions that gave us our identity have been lost, and the traditional village is no longer found.

Maramureș and, implicitly the subzone Mara - Cosău, is a traditional society, but at the same time, a modern one. People want to assert their identity through costume, traditions, beliefs, on one hand, but also through modern landmarks: new architecture, fashionable clothing, modern appliances, etc. But, we can still say that in the traditional society of Maramureș the traditions are still alive because they are adapted to the current needs.

Another chapter is intended for the dissolution of traditional values at the end of the XX - th century and beginning of the XXI-st century. The village of Maramureș evolved along with the Romanian society. Its original appearance changed from one era to another, without losing its authenticity, until the second half of the twentieth century, when the phenomenon of dissolution intensified. In the period 1960-1970, it was compulsory to use a project for the construction of houses, to respect constructive patterns, and in 1980 the architectural uniformity was also sought in the rural area.[10] In contrast, after the Revolution of 1989, the village of Maramureș has undergone a series of transformations on all levels with effects on mentality, norms and values, and the new constructions best reflect these transformations.

Emigrating for work in different countries of Europe has made the ones to return home invest their money in the construction of houses, their size emphasizing the social status of the owner. Over time, they understood that this house, much oversized for their own needs, can be used as a tourist guest house, ensuring a job at home and not leaving *in the world*. Most of those who leave or settle outside the country carry with them some of the dowry inherited from their parents or grandparents. The communities of Romanians, on religious feast days, at the church, they each distinguish themselves from what area of the country they come, after the folk costume they proudly wear also in the country where they were adopted. They build their churches in Maramureş style, try to build a small museum next to it, and the children are taught from an early age to grow and to appreciate our costume, language and traditions. Therefore, even if they are *"gone"* in the world, conscience of values and the value of faith accompany them wherever they are.

In recent years, one can see the return to buildings that want to be in pace with the local tradition, regardless of how big they are, they are equipped with watchtowers, balconies with ornate pillars. Some combine the plan brought from abroad with elements belonging to the local tradition. This system is applied, especially, to the tourist guest houses in the area, the traditional elements being decisive for the choice made by tourists. Many times, in addition to the large guesthouse, there are one or two traditional restored houses where tourists can stay.

[10]Law no. 58/1974 on systematizing the territory and urban and rural localities

This thing came into fashion after locals learned that tourists are willing to pay even more for a night spent in these homes. And thus, a small part of the traditional houses of Maramureș were saved from destruction. Along the development of rural tourism of cultural nature, there is a reorientation towards the authentic, towards the wooden objects. An example of this is the localities of Breb and Vadu Izei. Even small ethnographic museums were opened (Desești).

The Maramureș Land, with its more conservative people, but at the same time more proud and connected with their traditions, is trying to find solutions also in architecture in order to combine the new with the local tradition. At the same time, they understood that the use of traditional elements in architecture leads to the individualization of the area and thereby to the attraction of tourists and thus to the economic development of the area.

For some time, the Order of the Architects from Maramureș, together with the County Council is trying to find solutions both for saving the traditional houses in situ, but at the same time, projects have been elaborated that respect the traditional architectural style of Maramureş and by which the Maramureş people, eager to build in this style, can benefit for free.

Since 2007, through the European Fund for Agriculture and Rural Development under the subordination of the Ministry of Agriculture, the Agency for Payment and Interventions in Agriculture has been established. This institution coordinates and allocates funds to farmers. Thus, several centers have been set up at local level, centers that support people from rural areas for which the only source of income is agriculture and animal breeding. In order to benefit from these funds, farmers must meet certain requirements and comply with certain conditions. Thus, thishelp encourages the rural population to practice agriculture and animal breeding, especially among young people. At the same time, in the last years, several young farmers benefit from non-refundable funds, thus revitalizing the main occupations of this subzone.

At a regional level, there is a great interest in revitalizing the national cultural heritage, this objective being part of several projects within the Regional Operational Program, co-financed by the European Union through the European Fund for Rural Development.

The valorization of the traditional authentic heritage is an essential condition for maintaining the regional identity of this Maramures area, one of the most heterogeneous in terms of the diversity of the European popular architecture. The identification, evaluation, promotion of heritage authenticity and integration of traditional natural and anthropic heritage must be part of the integrated strategy for sustainable development as an essential resource for the development of the tourism sector.

Through interdisciplinary research and efficient management, both based on territorial realities, an effective strategy for inventorying traditional resources could be traced. The inventory of existing traditional houses and the creation of on-site conservation models are necessary measures to prevent the danger of their disappearance or transformation. Even though the Mara - Cosău subzone is the most conservative area of Maramureș, in the current context of globalization, the authentic must be sustained and motivated to maintain the traditions and particularities of each locality. This preserved authenticity can be characterized by the limited financial capacities, the peripheral position, the mentality and spirit of the conservative population, the degree of aging of the population, as it is the case of the Sârbi village on the Cosău Valley.

The promotion and protection of the authentic cultural heritage in situ and the legislative support at local level creates a difficult, but not impossible, objective that requires an awareness campaign especially at a local level and then vertically, internationally. Important in this regard is the promotion of laws to preserve and protect authentic heritage, to avoid actions that have led to the reduction of rural heritage.

The last chapter refers to the museographic valorization in the studied subzone either in the form of museum institutions, private collections, school museums or tourist guest houses. Maramureș became known in particular through the values of material and spiritual popular culture from the interwar period, but especially in the second part of the twentieth century, when it came to the attention of researchers and specialists in the museological and scenic valorization of what defines population in this area from cultural perspective.

In a first subchapter we talked about the history of the Sighet's museum, which knew in its development 7 important stages: The Austro-Hungarian stage and the great specialized action of Ioan Mihalyi de Apșa and other Romanian cultural leaders; Gheorghe Vornicu stage under the action and impulse of the Association for the Culture of the Romanian People, especially of the Transylvanian ASTRA. In his conception, he placed great emphasis on the ethnographic component, which dominated the museum; Stage Liviu Szabo - Bordeaux - Traian Bilțiu-Dăncuș. Traian Bilțiu Dăncuș lived at the Cultural Palace, next to the museum, curated the collections and even multiplied them, but the lack of money and the political struggles from that period made the activity of the museum decrease; The Francisc Nistor stage, to which the architect Petér Dezideriu will be associated. Now the foundations of new collections will form the nucleus of the current museum; The stage Francisc Nistor, Mihai Dăncuș. Regarding the organizational conception, Mihai Dăncuș imposes as dominant the ethnographic section with pavilion and also outdoor exhibition, which will be supported by the history - archeology section

and the natural sciences section; The Francisc Nistor and Mihai Dăncuș stage, the beginning of the action for the open air museum; Mihai Dăncuș stage. Now the Maramureș Village Museum in Sighetu Marmației is being built. Mihai Dăncuș built a theoretical model of the traditional village that would bring in front of the visitor the village in its becoming stages right from the beginning up to the 19th century. Of course, everything was based on the oldest monuments found in the field: houses and technical installations XVI-th century and during the XVII-th century and many from the XVIII-th century, all absolutely authentic, church from the XVI-th century, mill from the XVI-th century.

We cannot speak of the Mara - Cosău subzone, without mentioning in a separate subchapter the monuments of popular architecture restored in the largest outdoor museums from the country. Thus, in the National Village Museum "Dimitrie Gusti" from Bucharest, a household from the Mara - Cosău subzone, from the village of Berbești, was restored, but also a handicraft complex from Hărnicești; ;

The Museum of the Traditional Popular Civilization ASTRA in Sibiu has restored an architectural complex from the subzone Mara - Cosău: a house from Călinești, a house from Berbești, a farmers household from Deșești, a blacksmith household from Călinești, *the Museum of Ethnography and Popular Art* from Baia Mare houses two households from the locality of Giulești, a household from Berbești, a house from Deșești and the first gate built on 5 pillars, the work of the famous artist Traian Bilțiu Dăncuș from the village of Deșești.

In the Maramureș Village museum from Sighetu Marmaiei are restored 13 monument houses from the subzone Mara - Cosău, but also a mill and a seed crusher. Out of these, 10 are from Cosău Valley (7 from Călinești, 2 from Sârbi and one from Ferești), and 3 are from Mara Valley (Vadu Izei, Berbești, Mara). The houses restored here were selected by age, subzone specificity, working techniques, material and wood essence and, last but not least, the aesthetic value.

In another subchapter, we discussed private collections, local village museums and school museums as real patrimony and cultural memory deposits. In some villages from the Mara - Cosău subzone there are local village ethnographic museums, school museums or private collections, created at the initiative of passionate people or local public institutions. These small museums are organized with modest means, based on more or less scientific criteria, in some village schools or there are different ethnographic particular collections made by passionate people, in their personal households.

We must also mention the monuments of popular architecture valorized for tourist purpose. In recent years, in the Mara-Cosău subzone of the Historical Maramureș, we are witnessing a rediscovery of the traditional character of the village and the practice of rural tourism. There are villages that have succeeded in valorizing the traditional elements, thus attracting a large number of tourists.

The last chapter refers to the valorization of the patrimony from the Museum of Maramureș, the Ethnography Section. The material and immaterial values of the Maramureş area, those treasured in museums, but also those resulting from field research, are exhibited in permanent and temporary exhibitions organized by the museum, in symposia, scientific sessions, conferences organized by our institution or by similar institutions in the country and abroad, but also by editing and republishing collection catalogs. In this chapter we also mentioned the museum education projects that our museum carries out. Lately, more and more children want to participate in the museum education programs offered by the museums, the museum constituting for them a new source of learning, a non-formal education manifested through the use of free time, the development of skills, the cultivation of skills.

We are in posession of a rich cultural patrimony – traditional, artistic, varied and rich, an invaluable original treasure that is not highlighted and valorized at the appropriate level - neither in researches, studies and specialized publications, nor in collections and museum exhibitions, nor in practical works.

The quest to explore the values of the popular culture of Maramureș in the specialized museographic context is important, because the phenomenon of village disintegration is as present as possible, and in this context, museums become the key factors in saving, perpetuating and promoting its cultural heritage.

The village of Maramureş is in a rapid transformation due to the profound changes that occur in the social life. The testimonies of a millennial culture and civilization created in this Romanian space located in central Europe are disappearing. Together with their disappearance, "a whole world" disappears with everything that belongs to it. It is our duty to save what can be saved.

The Mara - Cosău subzone, an area with a special resonance, which has been able to best preserve its values of popular culture and which has presented great interest for researchers, is also undergoing an intense modernization process, being in a process of modernization and continuous transformation.

Projects for the protection of the ethnographic patrimony of the area, in the short or long term of the professional state institutions (culture directions, museums, county centers for the preservation and valorization of tradition, folk art schools, cultural houses), to which there are joined cultural associations, non-profit foundations and last but not least the two traditional Romanian churches in Maramures, the Orthodox and the Greek-Catholic ones, are starting to play an increasing role in raising the awareness of the people from Maramureș regarding the importance of cultural heritage, of its preservation, of the transmission for the future generations and last but not least of the acquisition and transfer of these values in modern life.

I would like to give thanks for all the support given, the guidance offered and all the scientific support of my PhD coordinator, Professor PhD Ioan Opriș. My thanks go then to Professor PhD Mihai Dăncuș, director for 40 years at the Museum of Maramureș in Sighetu Marmației, under the guidance of whom I trained professionally and under the impulse of whom I managed to complete this stage of my training as a museum specialist. At the same time, I express my thanks and gratitude to: PhD Ciprian Ștefan, General Director of the ASTRA Museum in Sibiu and to the group from the ethnography section, PhD Tudor Sălăjean, Director of MET from Cluj Napoca and the colleagues from the Museum's Photo Archive, colleagues from the Museum of Ethnography and Folk Art from Baia Mare, to the colleagues from the National Village Museum "Dimitrie Gusti", who, through the information and materials provided, helped me to materialize this thesis. Many thanks also to PhD Livia Ardelean, senior advisor at the County Service of the National Archives of Cluj, who guided me in the archive research. Last but not least, I want to thank my family who supported and encouraged me all these years.

Curriculum vitae Europass

Personal information

Name / Surname	**BARZ MIRELA ANA**
Address	273, Giulești, Maramureş County
Telephone	0262311521 Mobile: 0745895176
Fax	-
E-mail	barzmirela@yahoo.com
Nationality	Romanian
Date of birth	07.09.1978
Gender	F
Desired employment / Occupational field	**MUSEUM OF MARAMUREŞ, Sighetu Marmaţiei**

Work experience

Dates	2000-
Occupation or position held	MUSEUM SPECIALIST
Main activities and responsibilities	Museum specialist IA, Chief ethnography section (2012 -), research and scientific evidence, museum activities, coordinator of cultural projects, participation in sessions of scientific communications, ethnographic field research and archives
Name and address of employer	Museum of Maramureş, 15, Piaţa Libertăţii, Sighetul Marmaţiei, Maramureş, Tel.: 0262-311521; Fax: 0262-311521
Type of business or sector	Ethnography

Educationand training

Dates	2016 -
Title of qualification awarded	PhD. Humanities. History
Principal subjects/occupational skills Covered	Theme: *VALUES OF POPULAR CULTURE IN THE MARA-COSĂU SUBZONE, HISTORICAL MARAMUREȘ, IN A SPECIALIZED MUSEOGRAPHIC CONTEXT*
Name and type of organisation providing education and training	University of Valahia, FacultyofHistory, Târgoviște
Level in national or international classification	Phd Studies

Dates	2011-2013
Title of qualification awarded	Master's Degree. Ethnology and cultural tourism
Principal subjects/occupational skills Covered	Ethnotourism, Cultural tourism, Hermeneutics, Non-verbal communication, Ethnological research, Communication and project management
Name and type of organisation providing education and training	Technical University Cluj Napoca, Faculty of Letters, Baia Mare North University Center
Level in national or international classification	Master's Degree

Dates	2009-2010
Title of qualification awarded	Master's Degree. Tourism and European integration
Principal subjects/occupational skills Covered	Tourism and European integration, Tourism destinations on the Globe and in Romania, Tourism marketing, Economy and tourism organization, Tourism potential on the Globe and in Romania, Population and human settlements
Name and type of organisation providing education and training	Faculty of Geography, Spiru Haret University, Bucharest
Level in national or international classification	Master's Degree

Dates	2002-2006
Title of qualification awarded	Certificate of general museology

Principal subjects/occupational skills Covered	Museology, ethnography, heritage records
Name and type of organisation providing education and training	Ministry of Culture and Religious Affairs Center for Vocational Training in Culture, Bucharest
Level in national or international classification	Postuniversity
Dates	2006-2009
Title of qualification awarded	Bachelor's degree
Principal subjects/occupational skills Covered	Romanian language and literature, French language and literature, museology
Name and type of organisation providing education and training	Faculty of Letters, Spiru Haret University, Bucharest
Level in national or international classification	Bachelor's degree
Dates	2006-2009
Title of qualification awarded	Bachelor's degree
Principal subjects/occupational skills Covered	Geography, Tourism Geography, Tourism Marketing, Environmental Geography, Ethnography
Name and type of organisation providing education and training	Faculty of Geography, Specialization: Tourism Geography, Babeş-Bolyai University, Cluj Napoca
Level in national or international classification	Bachelor's degree
Dates	1998-2001
Title of qualification awarded	Graduation diploma
Principal subjects/occupational skills Covered	Geography, Geography of Tourism, Culture and Civilization, Ethnography
Name and type of organisation providing education and training	Sighetu Marmatiei University College, Faculty of Geography, Babeș University - Bolyai Cluj Napoca Short-term higher education
Level in national or international classification	Short-term higher education
Dates	1992-1996

Title of qualification awarded	Baccalaureate diploma
Principal subjects/occupational skills Covered	Philology - History
Name and type of organisation providing education and training	National College Dragoş Vodă, Sighetul Marmaţiei
Level in national or international classification	High school education

Personal skills and competences

Mother tongue(s)	**Romanian**
Other language(s)	**Engleză, franceză**

Self-assessment	**Understanding**		**Speaking**		**Writing**
European level (*)	Listening	Reading	Spoken interaction	Spoken production	Writing expressing
English	C1	C1	C1	C1	C1
French	B2	B2	B2	B2	B2

(*)Common European Framework of Reference for Languages

Social skills and competences	Communication, rapid integration in the team, teamwork
Organisational skills and competences	Scientific coordination of activities within the Ethnography museum section Carrying out scientific and cultural - educational events Organizer of several temporary and permanent exhibitions within the museum, Coordinator of cultural projects
Computer skills and competences	- good command of Microsoft Office tools (Word, Excel, PowerPoint, Access); - basic knowledge of computer graphics applications (Adobe Illustrator, PhotoShop, Corel Draw) (professional context, free time)

Other skills and competences

2018 - Evaluation training program in the continuous vocational training system code COR242411, Baia Mare, Maramureș

2015 - expert National Cultural Heritage, Assets with ethnographic significance / glass icons, household objects, furniture, textiles, ornaments, occupations in the Maramures area, no. attested to R1 / 889 from 27.01.2015

2013 - Tourism patent - manager of tourism activities

2012 - Trainer, County Agency for Employment, Maramureş

2012 - Project Manager, County Agency for Employment, Maramureş

2012 - Course of computer users

2004-2006 - General Museology Course, Ethnography specialty, Ministry of Culture and Religious Affairs, Center for Vocational Training in Culture

2001 - Postgraduate Course in Psycho-pedagogy, Babeş-Bolyai University, Teacher Training Center, Cluj Napoca

Driving licence B category

Additional information

- project manager poARTA MARAMUREȘEANĂ, project funded by AFCN, 2018
- Scientific research assistant in the project A new technique regarding dendrochronological dating. Statistical, biological land chemical approach, project implemented by the National Institute for Research - Development in Forestry Marin Drăcea, Bucharest, Suceava branch, funded by the Ministry of Education and Scientific Research, PN-III-P2-2.1-PED-2016-1058
- member in the jury of the National Festival Cum e datina străbună, organized by the Children's Club of Sighetu Marmaiei
- member in the jury of the International Festival Am fo ș-om si, organized by the Children's Club of Sighetu Marmaiei
- project manager Viflaimul in Maramureş, project funded by AFCN, 2013
- coordinator of the educational project Eu sunt pui de moroşan
- organizer of several temporary and permanent exhibitions within the Museum of Maramureș
- participation in sessions of scientific communications on geographical and ethnographic topics
- 1998 - 2002 - AEGEE member - European Students Association (Sighet branch)
- participation in numerous internal events within the AEGEE association
- I contributed to the organization of Summer Universities for Romanian and foreign students, as well as numerous European student events;

Publications **Articles**:

Evidenţa achiziţiilor Muzeului Maramureşan din Sighetu Marmaţiei, in the Maramureş Museum Yearbook*Acta Musei Maramorosiensis VIII*, 2011

Maramureşul istoric, între identitate şi alteritate, Braşov Ethnographic Museum Yearbook, 2012

Hermeneutica sacrului. Simboluri scrise pe icoanele de Nicula, in the Maramureş Museum Yearbook*Acta Musei Maramorosiensis IX*, 2013

Viflaimul în Maramureș, in the Maramureş Museum Yearbook*Acta Musei Maramorosiensis IX*, 2014

Viflaimul, piesă de teatru popular prezentă în comunitățile de români, germani, slavi și maghiari din zona Maramureșului istoric, in *Tradiție și inovație. Unitate și diversitate în context european*, Baia Mare, 2015

Riturile de trecere – obiceiuri în legătură cu naşterea, căsătoria şi moartea în Giuleştiul Maramureşului, in the Maramureş Museum Yearbook*Acta Musei Maramorosiensis XI,* Sighetu Marmației, 2015

Popescu, Alexandru, Dumitran, Ana and Barz Mirela Ana, *Discovering the Glass Icons of the Tyler Collection*, Tyler Collection of Romanian and Modern Art: University ofTasmania, 2016. https://tylercollection.omeka.net/items/show/2111

Subzona Mara – Cosău, Maramureșul istoric, la sfârșit de secol XX și început de secol XXI, in the Maramureş Museum Yearbook*Acta musei maramorosiensis XII*, Sighetu Marmației, 2016

Tradițiile durabile din subzona Mara-Cosău, Maramureșul istoric, în *Tradiție și inovație. Unitate și diversitate în context european*, Baia Mare 2017

Vechimea așezărilor din subzona Mara – Cosău, Maramureșul istoric, in the Maramureş Museum Yearbook*Acta musei maramorosiensis XIII*, Sighetu Marmației, 2017

Colecția de lăzi de zestre din patrimoniul Muzeului Maramureșan, in Cibinium, Sibiu, 2018

Cămașa tradițională de pe Valea Marei, Maramureș – piesă de port popular și obiect de artă, in Cibinium, Sibiu, 2019

Brochures:

Tânjaua Hotenarilor, 2012

Viflaimul în Maramureş, within the project*Viflaimul în Maramureş*, cultural project funded by AFCN, 2013

Muzeul Etnografic al Maramureșului, Sighetu Marmației, 2014

poARTA MARAMUREȘEANĂ, made within the project with the same name funded by AFCN

Catalogues:

Icoane de Nicula din patrimoniul Muzeului Maramureșean, Sighetu Marmației, 2016 – collection catalogue

poARTA MARAMUREȘEANĂ, made within the project with the same name funded by AFCN

Ethnographic film:

The traditional shirt - art and craftsmanship, ethnographic film made on the occasion of the International Traditional Shirt Day, 2015

I declare on my own responsibility that the data contained herein are real